

prædicatur essentialiter de divinitate, prædicatur etiam essentialiter de singulis Personis Divinis: Sed de Patre non prædicatur essentialiter filio, neque de Filio paternitas: Ergo paternitas & filio non sunt de essentia divinitatis.

Respondeo primò, distinguendo Majorem: Quidquid essentialiter prædicatur de divina natura, prædicatur etiam essentialiter de singulis Personis Divinis: Si de ea prædicetur essentialiter, ut constitutivum ejus metaphysicum, vel ut ejus prædicatum essential, eo modo quo attributa de illa prædicantur, concedo Majorem. Si de ea prædicetur essentialiter, tanquam modus inadæquatus divinae naturæ, eam essentialiter terminans aut modificans, nego Majorem. Paternitas autem & Filiatio, nec sunt prædicata quidditativa divinae naturæ, nec ad metaphysicam ejus constitutionem pertinent, sed solum sunt modi quidam inadæquati, à quibus essentia divina, ob suam fecunditatem, amplitudinem, & eminentiam, petit essentialiter modificari & terminari.

31. Secundò responderi potest, distinguendo aliter eandem Majorem: Quidquid essentialiter prædicatur de divinitate, prædicatur etiam essentialiter de singulis personis: vel absolute, vel cum reduplicatione essentiae, concedo Majorem. Absolute semper, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: De Patre non prædicatur filiatione, absolute, concedo Minorem: Cum reduplicatione essentiae, nego Minorem & consequentiam. Solutio pater ex supra dictis: Sicut enim hæc propositio: *Paternitas est communicabilis, absolute concedi non potest; benè tamen cum addito, & specificatà essentiæ ex parte subjecti, dicendo scilicet: Paternitas est essentia divina pluribus communicabilis.* Ita etiam ista: *Paternitas est filatio, absolute concedenda non est, benè tamen ista: Paternitas est essentia, que filatio essentialiter est.*

32. Objicies quintò: Pater communicat Filio totam essentiam, & tamen non communicat illi paternitatem: Ergo paternitas ad essentiam divinitatis non pertinet.

Confirmatur: si paternitas esset de divinitatis essentia, Filius non esset perfectus & integer Deus, quia illi decesset aliquid ad essentiam divinitatis pertinens, nempe ipsa paternitas.

33. Respondeo primò, haec argumenta solvenda esse ab Adversariis, cum eadem ratio sit de inclusione identica, ac de inclusione essentiali; inclusionem enim essentialis non addit majorēm inclusionem à parte rei, quam dicat ipsa inclusio identica; nisi quod inclusio essentialis, præter inclusionem identicam, addit etiam inclusionem objectivam, in ordine ad intellectum concipientem. Ceterum tota difficultas est de inclusione identica, que eadem est in utraque sententia.

Respondō secundò, Patrem communicare Filio totam essentiam, non tamen totaliter, quia licet ei communicet constitutivum Deitatis in esse naturæ, & omnia attributa, & prædicata essentialia, non tamen omnem modum essentiali. Ex quo solum sequitur, paternitatem non pertinere ad essentiam Divinitatis, ut constitutivum ejus metaphysicum, vel ut prædicatum essential, non tamen eam non pertinere ad essentiam illius, tanquam modum essentiali.

Ad confirmationem vero respondeo primò, negando absolute Majorem, tum quia relationes non addunt perfectiones ad essentiam divinam, ut dicimus §. sequenti; unde ex eo quod singulis

personis non competant, non sequitur quod quilibet persona non sit integer Deus, integritate perfectionis: Tum etiam, quia omnis modus essentialis Divinitati, singulis personis non debetur. Vel secundò, majoris claritatis gratia, distinguo eandem Majorem: Filius non esset perfectus & integer Deus, integritate prædicatorum essentialium sibi debita, nego Majorem. Integritate modorum essentialium, qui Divinitati debentur, & non singulis personis, concedo Majorem.

34. Ex his facile intelliges & explicabis aliqua testimonia SS. Patrum, quibus afflentur, Trinitatem non dici substantialiter de Deo, & relationes non prædicari de Deo secundum substantiam, nam solum intendunt, Trinitatem, vel relationes divinas, non prædicari de Deo essentialiter, per modum constitutivi, vel per modum prædicati essentialis, qualiter attributa de Deo enuntiantur; non negant tamen de Deo dici essentialiter, per modum terminationis, aut modi essentialis. Similiter quando D. Thomas qu. 8. de potentia art. 2. ad 6. docuit prædicationem istam, *Deus est Pater*, non esse formalem, sed identicam, solum voluit, eam non esse formalem, formalitate constitutionis & expressionis, non autem negare intendit, eam esse formalem, formalitate inclusionis, & terminationis.

§. III.

Resolutio tertia difficultatis.

35. Tertia difficultas est, an sicut attributa addunt ad essentiam perfectionem aliquam absolutam, virtualiter distinctam à perfectione essentiae, ita pariter relationes, præter absolutam perfectionem essentiae, quam imbibunt, & transcendentaliter includunt, ratione conceptus relativi, & ut sunt puri respectus ad terminum, vel ut alij loquuntur, secundum rationem *Ad*, explicit & dicant perfectionem aliquam relativam, virtualiter distinctam à perfectione essentiae, vel solum absolutam essentiae perfectione gaudent?

36. Hæc quæstio problematica est in Schola Thomistarum, aliis affirmantibus, aliis negantibus dari in personis divinis, hujusmodi perfectiones relativas. Sententia tamen negans videtur probabilius, & conformior principiis doctrinæ D. Thomæ, qui h̄c art. 1. hoc discrimen inter relationem & alia prædicamenta constituit, quod alia prædicamenta respiciunt subjectum ratione sui, in illo sistendo, & ponendo in illo aliquid per quod subjectum se habet ad se, & non ad aliud, ut patet in quantitate, quæ secundum propriam rationem ponit in substantia extensionem partium, per quam illam perficit in se & ad se: Relatio vero secundum propriam rationem sui generis, non respicit subjectum, ratione sui, & sistendo in illo, seu ponendo in illo aliquid, per quod sit tale in se & ad se, sed ordinando illud ad terminum, & ratione ipsius termini.

37. Ex qua doctrina Angelici Præceptoris, hoc potest confici argumentum: Ratio perfectionis debet sumi per respectum ad subjectum, inspectum ratione sui, quia debet respicere subjectum perfectibile, per commensurationem cum illo: At ratio nullum ratione sui peculiare si subjectum respicit, in illo sistendo, sed ratione sui termini seu correlativi, cum eo ipso quod conceptus aliquis relativus sit, eti subiectum respiciat, debet illud respicere, ordinando illud ad terminum, & ratione ipsius termini: Ergo nulla relatio,

ex vi proprij conceptus relativi, explicat vel dicit perfectionem, & consequenter relationes divinæ non addunt perfectionem relativam ad essentiam.

38. Respondet quidam recentior Thomista, quod licet perfectio abfoluta respiciat subjectum perfectibile ratione sui, tamen perfectio relativa respicit subjectum perfectibile in ordine ad aliud, ut pater (inquit) in potentis & habitibus, quibus homo perficitur in ordine ad objectum exterum.

Sed contra: quamvis aliquid possit respicere subjectum perfectibile in ordine ad aliud, quando nimis dicit solum ordinem transcendentalem ad illud, ut constat in exemplo adducto de potentis & habitibus, non tamen quando est purus respectus, & respicit aliud sub ratione puri termini, ut contingit in proposito. Intantum enim aliquid est bonum & perfectum, in quantum est in actu existentia, vel ad illam ordinem dicit, ut docet S. Thomas supra qu. 4. art. 5. & qu. 5. art. 1. purus autem respectus ad terminum, non potest ab illo, vel ex ordine ad illud, habere existentiam; quia illud quod tribuit existentiam relationi, debet aliquam activitatem habere, vel saltem aliquam causalitatem erga illam exercere: Terminus autem relationis, cum habeat solum terminare, & rationem puri termini exerceat, omni activitate caret, & nullam causalitatem erga illam exercet.

39. Ex hoc formari potest secunda ratio pro nostra sententia: Ratio enim bonitatis & perfectionis sumitur ex ordine ad esse: Sed relationes divinæ, secundum conceptum relativum, & ut sunt puri respectus ad terminum, non exprimit ordinem ad esse, sed solum ratione essentiae divinæ, quam includunt: unde S. Thomas qu. 2. de potentia art. 2. ait quod *relatio, in quantum est relatio, non habet quod sit aliquid, sed solum quod sit ad aliquid*: Ergo relationes divinæ, secundum conceptum relativum, & ut sunt puri respectus ad terminum, nullam dicunt perfectionem relativam, sed gaudent solum bonitate infinita divinæ essentiae, in eis transcendentaliter inclusa.

40. Ex quo intelliges notabile discrimen quod inter relations & attributa versatur: cum enim attributa respiciant essentiam ratione sui, illamque perficiant in se, & non in ordine ad aliud quod habeat rationem puri termini, ei addunt perfectionem aliquam virtualiter & ratione distinctam: relationes vero ex propria ratione explicita, non respiciunt divinam essentiam, sed terminum illis correlatum, subindeque divinæ essentia non addunt aliquam perfectionem virtualiter distinctam, sed tantum purum respectum, à perfectione vel imperfectione abstracthem. Unde Augustinus lib. 7. de Trinit. cap. 1. & 6. ait, *Bonitatem & magnitudinem perfectionis in Divinis, non relativè, sed ad se dicit.* Et in quæstionibus de Trinit. in principio docet tres personas, nec tres magnos, nec tres bonos dici posse, *qua magnus & bonus substantialia nomina sunt, & ad se dicuntur.* Ex quibus locis duplex potest desumi argumentum in favorem nostræ sententiae. Primum est: Relationes ad essentiam nihil addunt absolutum, ratione ab illis distinctum: Sed ex Augustino ratio perfectionis in Deo, non relativè, sed absolute dicitur: Ergo relationes non addunt perfectionem ad essentiam, ratione ab illis distinctam. Secundum est, si bonitas realiter multiplicaretur in Personis Divinis, illa possent dici tres boni, non solum

adjectivè, sed etiam substantivè, quia significatum tam materiale quam formale hujus nominis bonus multiplicaretur: Sed ex Augustino relato tres personæ divinæ non possunt dici tres boni, sicut nec tres magni substantivè: Ergo sicut magnitudo non multiplicatur in Personis Divinis, ita nec bonitas nec perfectio.

41. Addo quod idem Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 3. ita docet perfectionem in divinis dici ad se, ut neget Patrem esse quid maius Filio, aut utrumque simil esse quid maius Spiritu sancto, & tres personas esse quid maius & perfectius, quam unam tantum. Verba ejus sunt: *Clarum est, non solum Patrem Filio non esse maiorem, sed nec ambo simul aliquid maius esse, quam solum Spiritum sanctum, nec quolibet duos in eadem Trinitate maius esse aliquid quam unum, nec omnes simul tres, maius aliquid esse, quam singulos.* At si quilibet illorum gauderet perfectione relativa, diversa à perfectione relativa alterius, se haberet respectu illius, ut excedens & excelsus; cum, teste Philosopho, species sint sicut numeri, inter quos cum essentiā differentia aequalitas numerica intercedere nequit: Ergo hoc ipso aequalis esse non possent, nec summa Filii cum Patre in perfectione aequalitas subsistere, & multominus aequalitas Spiritus sancti cum Patre & Filio; cum enim in Patre & Filio sint duas relationes, & in Spiritu sancto una tantum, plures essent perfectiones relatives in Patre & Filio, quam in Spiritu sancto. Item tres Personæ sanctissima Trinitatis essent quid maius & perfectius, saltem extensivè, quam una tantum: Ergo non sunt admittendæ in Personis divinis perfectiones relatives, specie inter se diversæ; sicut ipsa relationes, in ratione relationis, specie inter se differunt, cum respiciant terminos, in ratione termini & correlativi, specie inter se diversos.

42. Nec valet communis responsio Adversariorum, qui dicunt non sequi illa inconvenientia ex ipsorum sententia, quia eis perfectio relativa unius personæ non sit in alia formaliter, est tamen in illa eminenter, ratione essentiae, & etiam aliquo modo formaliter, per circumfessionem, & reciprocum unitus in alia existentiam. Non valet inquam: Tum quia eis summè perfectum, debet continere perfectissimo modo perfectionem simpli citer simplicem, de cuius conceptu imperfectio non est: modus autem continendi formaliter eminenter, perfectior est, quam modus continendi solum eminenter. Tum etiam, quia eis paternitas sit in Filio per circumfessionem, non tamen perfectio illius formaliter, alioquin illum patrem constitueret: Ergo uterque modus habendi perfectionem relativam paternitatis, non est sufficiens ut in Filio salvetur ratio summè perfecti, & perfecta ejus cum Patre aequalitas.

43. Objiciunt in priinis Adversarii plura SS. Patrum testimonia, quibus assertunt mysterium Trinitatis, quod per relations constituitur, dicere summam & infinitam perfectionem in Deo: Ex quo inferunt, relations speciale afferre perfectionem in Deo. Verum haec illatio & consequentia non valet: Mysterium enim Trinitatis infinitam perfectionem importat ex duplice capite, nempe ex essentia divina, quæ ratione sua infinita perfectionis & fecunditatis, petit se communicare ad intra tribus personis & ex parte relationum, non quod illæ perfectionem relativam addant essentiae, sed quia petunt imbibere essentiam divinam per modum transcendentis, à qua infinitam perfe

ctionem recipiunt. Sicut ergo ex defectu possibilis creaturatum, inferitur à posteriori, & per locum extrinsecum, destrucción divinæ omnipotencie; ita pariter SS. Patres, ex negatione processionum & relationum in Deo, rectè colligunt argumentivè, & à posteriori, Deum non fore perfectum, si in eo non esset processus Verbi & Amoris, & si per impossibile paternitate & filiatione careret. Ex quo facile intelliges, quod quando Sanctus Thomas quæst. 8. de potentia art. 1. ad 1. ait: *Divina essentia, quia comprehendit omnium generum perfectiones, nihil prohibet relationem in ea inveniri*, non intendit relationem specialem secum afferre perfectionem, virtualiter distinctam à perfectione essentiæ, sed tantum divinam essentiam, ratione sua infinitam perfectionis, non excludere à se relations, sed potius eas exigere, ut terminos sua fecunditatis, illamque non fore perfectam, si careret relationibus & personis, quibus se diffundere, & infinitam suam perfectionem communicaret.

44. Objiciunt secundò: subsistentia Verbi, ut virtualiter ab essentia distinguita, terminat naturam humanam, eamque infinitè sanctificat, necessariò & infinitè amat à Deo, & adorari debet adoratione latice: Ergo ut sic dicit perfectionem.

Respondeo, concessò Antecedente, distinguendo consequens: Ergo ut sic dicit perfectionem, relativam, & virtualiter distinctam à perfectione essentiæ, nego: absolutam, & in distinctionem à perfectione essentiæ, concedo. Non negamus ergo relationes divinas, ut virtualiter ab essentia distinctas, dicere perfectionem; cum enim distinctione virtualis relationum ab essentia, non sit distinctionis rationis per modum excludentis & exclusi, ut §. præcedenti ostendimus, relationes divinas, etiam ut virtualiter distinctae ab essentia, illam implicitè includunt, subindeque infinitam ejus perfectionem imbibunt, ratione cuius possunt ea omnia præstatæ quæ in objectione recensentur.

45. Objiciunt tertio: Relationes addunt essentia entitatem virtualiter distinctam: Ergo & perfectionem. Consequentia videtur manifesta, quia bonitas & perfectio consequuntur entitatem.

Respondeo, dato Antecedente, de quo infra dicimus, negando consequentiam, & ad ejus proportionem, distinguo Antecedens: Bonitas & perfectio consequuntur rationem entis, ut in actu existentem, vel dicentem ordinem ad existentiam, concedo Antecedens: sub præcisa ratione entitatis, nego Antecedens. Mathematicalia enim, prout sub sunt abstractioni à materia sensibili & singulari, sunt vera entia realia, & tamen quia abstracti ab ordine ad existentiam, prout sic, non sunt bona, ut docet D. Thomas de verit. qu. 21. art. 2. ad 4. Ita similiter, licet relationes divinas sint vera entia realia & increata, quia tamen, ut sunt puri respectus ad terminum, non exprimunt nec connotant ordinem ad esse, sed solum ratione essentiæ quam includunt, sub hac formalitate, nullam habent bonitatem aut perfectionem relativam, sed gaudent duntaxat existentia & bonitate absolute essentiæ, in eis transcendentaliter inclusæ.

46. Dices, ratio boni & perfecti nihil est aliud, quam ratio entis, ut conveniens est & consona rei quæ bona & perfecta dicitur: Sed relationes divinas, ut sunt puri respectus ad terminum, sunt quid conveniens & consonans personis per illas constitutis, cum nihil possit esse rei magis consonum & conveniens, quam suum proprium constitutivum & distinctivum: Ergo relationes divinas,

ut sunt puri respectus ad terminum, sunt bona & perfecta.

Respondeo, concessa Majore, negando Minorem, et si enim relationes divinæ seipso sint consonæ & convenientes personæ quam constituent, ut sunt tamen puri respectus ad terminum, præscindunt à ratione convenientia & consonantia cum illa; tum quia sub tali formalitate & conceptu præscindunt ab existentia, & ab ordine ad illam, ut supra vidimus; instantum vero aliquid est conveniens, in quantum est in actu existentia, vel dicit ordinem ad illam. Tum etiam, quia aliquid dicitur convenientis, ex ordine ad subjectum cum consonum dicit, ita ut in eo fiant: relationes vero, ut sunt puri respectus, non recipiunt subjectum, in eo sistendo, sed duntaxat terminum & correlative.

§. IV.

Resolutio quarta difficultatis.

47. Quarta difficultas est, an relationes divinas secum afferant existentias relatives sibi proprias, & virtualiter ab existentia absolute essentiæ distinctas. Affirmant plerique ex Recentioribus, qui cum existentiam non distinguunt ab entitate actuali, ex eo quod in Deo dentur tres entitates actuales relatives, inferunt in illo quoque admittendas esse tres existentias relatives. Oppositum docet S. Thomas variis in locis, præsertim quæst. 2. de potentia art. 6. ubi hæc scribit: *Non est concedendum quod aliquid absolutum in divinis multiplicetur, sicut quidam dicunt quod in Divinis est duplex esse, essentiale & personale; omne enim esse in Divinis essentiale est, nec persona est nisi per esse essentia.* Unde sic licet arguere: Quæ absoluta sunt, non multiplicantur in Divinis: Sed existentia relationis absolute est: Ergo non multiplicatur in Personis Divinis. Major est certa, Minor vero constat ex dictis §. præcedenti; ibi enim ostendimus existentiam non convenire relationi per ordinem ad terminum quem respicit, sed desum à subjecto in quo recipitur, subindeque relationes divinas, ut sunt puri respectus, non exprimere ordinem ad esse, sed solum ratione essentiæ quam includunt, & per cuius existentiam existunt. Quare superfluent existentiae relatives, ad hoc ut reddant relationes existentes, in modo implicare videntur, cum repugner eandem rei habere duas ultimas actualitates, & duos ultimos terminos.

48. Addo quod, cum duratio nihil aliud sit, quam continuatio rei in esse, non possunt dari in Personis Divinis plures existentiae, nisi etiam dentur plures durationes, & consequenter plures aternitates; quia aternitas nihil aliud est quam duratio rei omnino immutabilis: Si autem admittantur in Personis Divinis tres aternitates relatives, poterunt Personæ Divinae dici tres aterni, non solum adjectivæ & secundum quid, sed etiam substantivæ & simpliciter; quod est contra symbolum Athanasij dicentes, tres Personas Divinas non esse tres aternos, sed unum aternum; sicut nec tres incrementos, aut tres immensos, sed unum incrementum & unum immensum. Nec temeritate vacat aliquorum responso, qui dicunt Athanasium negare solum in Divinis tres aternos absolute & simpliciter, non tamen cum addito, scilicet in genere relativi. Cum enim Athanasius eisdem verbis negat tres Deos & tres omnipotentes, quibus etiam negat tres aternos; si liceat illum interpretari de tribus aternis, non relativè, sed absolute, licet

cebit

cebit quoque eodem modo illum exponere de tribus Deis & tribus omnipotentibus; subindeque asserere tres Personas Divinas posse dici tres Deos, aut tres omnipotentes, non abolutè, sed relativè.

49. Objicies primò: De ratione productionis est causare vel producere existentiam in re quæ producit: Sed per actionem productivam Filij, vel Spiritus sancti, non producitur existentia absolute essentiæ, quæ improductibilis est, sicut ipsa essentia: Ergo producitur existentia personalis & relativa, virtualiter distincta ab existentia absolute essentiæ.

Respondeo negando Majorem, licet enim productio debeat ad existentiam terminari, non tamen semper debet illam producere, sed sufficit quod illam communicet entitati productæ. Nam rem producere est illam existentem constituere, quod cum possit fieri, vel producendo existentiam, vel existentiam alias productam vel improductam communicando, non est de ratione productionis existentiam producere. Unde per actionem productivam Filij vel Spiritus sancti, non producitur existentia, sed duntaxat communicatur. Et certè principalius tendit productio ad terminum formalium, quam ad existentiam rei, quæ non est terminus formalis, sed conditio termini; & tamen divina essentia, quæ modificata per relationem, est terminus formalis divinarum processionum, ut cap. 3. ostendimus, non producitur, sed tantum communicatur: Ergo licet terminetur ad existentiam, non rectè colligitur eam debere produci.

50. Objicies secundò: Existenta nihil aliud est quam entitas actualis: Sed dantur in Deo tres entitates actuales, nimirum tres relationes, quæ sunt entia in actu, & extra nihil: Ergo in Deo sunt tres existentiae.

Respondeo primò, negando Majorem, existentia enim non est ipsa entitas actualis, sed potius ipsa actualitas, quæ sicutur extra causas, unde existentia dicitur quasi extra causas sistentia.

Respondeo secundò, distinguendo Minorem: Dantur in Deo tres entitates actuales, per diversam actualitatem, nego: Per eandem actualitatem, concedo. Sicut enim Personæ Divinae dicuntur tres sapientes & omnipotentes adjectivæ, ab eadem sapientia & omnipotencia; ita possunt dici tres entitates actuales, seu habentes actualitatem, ab eadem actualitate & existentia in illis inclusa. Ex quo intelliges, quod licet in divinis dentur tres modi existendi, ut ait D. Thomas qu. 9. de potentia art. 5. ad 2. non tamen tres existentiae; quia ad diversos modos existendi, sufficit quod existentia essentialis & absolute, diverso modo conveniat Divinis Personis, sicut illis convenit essentia, & quod in Patre sit ut à se habita, in Filio ut communicata à Patre per generationem, & in Spiritu sancto, ut ab utroque per spirationem communicata.

51. Objicies tertio: Si existentia Divinarum Personarum, non esset relativa, sed absolute, sequeretur quod Pater aternus esset ad se & non ad alium, quod est contra rationem relativorum.

Respondeo distinguendo Antecedens: Pater aternus esset ad se, quoad existentiam, concedo: Quoad quidditatem seu rationem relativam, nego.

52. Objicies quartò: existentia debet proportionari cum entitate cuius est existentia: Ergo existentia divinarum relationum debet esse relativa.

Respondeo existentiam debere proportionari

cum entitate cuius est existentia, quoad rationem communem substantiarum & accidentis, ideoque entitatem substantialiem non posse per existentiam accidentalem existere, neque entitatem accidentalem, per existentiam substantialiem, non autem quoad alias peculiares rationes; nam in homine corpus existit per existentiam animæ, quæ est spiritualis, sicut ejus essentia.

CAPUT V.

De Personis Divinis in communi.

P Rimum de Personis Divinis in particulari differamus, de illis in communi agendum est, & difficultates aliqua Scholasticae, quæ hic agitari solent, breviter discutiendæ sunt.

§. I.

Personæ Divinae relationibus constituantur.

1. Colligitur in primis hæc veritas ex scriptura, in qua Personæ Divinae nominibus relativis Patris, Filij, & Spiritus sancti, exprimuntur, & ex Conciliis: Nam in Concilio Tolet. 11. in confessione fidei sic habetur: *In relatione Personarum numerus cernitur.* Et infra: *Hoc solo numerum insinuant, quod ad invicem sunt.* Item in Florentino Bessarionis Patriarcha in oratione pro unione cap. 6. expresse docet, Personas Divinas per relationes constitui.

2. Ratio etiam id convincit: Quod enim est unicum Personæ Divinae distinctivum, debet esse illius constitutivum: Sed sola relatio Personas Divinas distinguunt: Ergo illas constituit. Major patet ex communi doctrina Philosophorum, qui docent unumquodque distinguiri ab aliis, per id per quod in suo esse constitutur, & per consequens idem esse distinctivum & constitutivum in rebus. Minor vero sic ostenditur: Ab eo solum oritur distinctio in Personis Divinis, à quo oritur incomunicabilitas: Sed incomunicabilitas à sola relatione provenit, cum omnes formalitates & perfectiones absolute, tribus Personis communes sint: Ergo & personalis distinctio.

3. Confirmatur: Multiplicatio & distinctio non potest oriri, nisi vel ex limitatione, vel oppositione: Atqui in Divinis non potest oriri ex limitatione: Ergo oritur ex oppositione. In Divinis autem non potest esse alia oppositio, quam relativa; quæ est omnium minima, & quæ extrema quæ opponuntur non excludit aut expellit, sed potius ita infert & ponit, ut uno destructo, non possit aliud subsistere: Ergo Personæ Divinae non possunt inter se distinguiri & multiplicari, nisi per relationes. Unde celebre est illud Boëtij pronuntiatum: *Substantia præbet unitatem, relatio multiplicat Trinitatem.* Et istud Anselmi: *Omnia in Divinis sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio.*

4. Potest insuper eadem veritas hoc discursu suadere: Personæ Divinae constituantur per aliquid reale: Sed illud non potest esse aliquid absolute, quia omnia absolute sunt communia tribus Personis: quod autem est commune tribus Personis, non potest specialem constitutere Personam, discretam ab alia, cui eadem perfectio communis est: Ergo debet esse aliquid notionale, quod est tantum duplex, nimirum origo & relatio: Atqui Personæ Divinae non constituantur per

M 2 origines